

זכר מיאמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת יתרו תשפ"ה שנה י | גליון מס' 569

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

פרתחו שערים

דבר מוסד וגשיא 'בני אמונים'

ענית אמן - בסיס לקיום כל המצוות

הברכה האמצעית בתפלת מוסף של שבת, ברפת "תפנת שבת", פותחת בסדר אל"ף-ב"ת, אך במהפך: "תפנת שבת רצית קרבנותיה..." קדמונינו מפרשי התפלה עמדו על הסבה לכך והעמיקו במשמעות הטמונה בתפלה זו.

סדר זה מסתים במלה "אז", ואליה הסמיכו מסדרי התפלה את המלים "מסיני נצטוו". ראשי התבות של שלוש מלים אלו - "אז מסיני נצטוו" - הם "אמן". אין זאת, כמובן, במקרה. רמז זה בא לעורר אותנו כי על ענית אמן נצטוינו כבר בסיני.

ומה החדוש בכך? הלא אִמְרו חֲכָמִים (ירושלמי פאה ב ד): "המקרא, המסנה, התלמוד והאגדה, ואפלו מה שתלמיד ותיק עתיד להורות לפניו רבו כבר נאמר למשה בסיני". אם כן, ללא ספק, גם ענית אמן בכלל זה?

חשבתי לבאר על פי דברי רבנו בחיי בפרשה הקודמת, פרשת בשלח (שמות יד לא), הכותב שחכמים תקנו לנו ענית אמן כדי שנוקמים כהלכה את המצוה הראשונה בעשרת הדברות - מצות האמונה בה'. מדבריו עולה שאין בענית אמן בכונה אך משום קיום מצות חכמים, אלא אף קיום מצות עשה מן התורה, היא מצות האמונה.

לאור זאת נוכל לומר כי אמירת "אז מסיני נצטוו" באה לרמז לנו, שעל ידי ענית אמן אנו זוכים לקיים את כל המצוות שעליהן נצטוינו בסיני, שכן מצות האמונה אותה אנו מקיימים הלכה למעשה בענית אמן, היא היסוד והבסיס לקבלת כל המצוות כולן, כפתוב (תהלים קיט פו): "כל מצותיך אמונה".

חשבתי להוסיף עוד, שגם המלים הקודמות: "טועמיה חיים זכו וגם האוהבים דבריה גדלה בחרו" נדרשות יפה על ענית אמן. כי כן, עוגי אמן "חיים זכו", כדברי חכמים (ברכות מז א): "כל המאריך באמן מאריכים לו ימיו ושנותיו", ואף "גדלה בחרו", כדברי חכמים (שם ג ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך".

בשבת זו, שבה אנו קוראים על הכרזתם של אבותינו בהר סיני: "כל אשר דבר ה' נעשה", מה ראוי שאף אנו נכריז: "כל אשר דבר ה' - נעשה" - נקפיד על שמיעת הברכות וענית אמן כראוי, ומצות האמונה שנוקמים בכך תהא בסיס לכל מצוות התורה, "כל אשר דבר ה'!"

בקריאת "אז מסיני נצטוו!"
שבת שלום,

278 213 מחולקת

בני אמונים

בני תפלה בפרשה

הזכות להביט נכון על מארעות הגאולה

"וישמע יתרו כהן מדין חתן משה את כל אשר עשה אלקים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים" (יח א)
דרש רבי משה שמואל שפירא, ראש ישיבת באר יעקב:

בקריעת ים סוף ובמתן תורה התודעו כל גויי תבל למלכות ה' בעולמו. בעת קריעת ים סוף, "כל מים שבעולם נבקעו" (מכילתא בשלח מסכתא ד'נה"ד), ובשעת מתן תורה, "צפור לא צונח, עוף לא פרח, שור לא געה... הבריות לא דברו, אלא העולם שותק ומחרש" (שמו"ר כט ט). ואולם, בעוד שאר בני אמות העולם, שללא ספק התפעלו מן התופעות הפלאיות שהתרחשו לנגד עיניהם, לא שתו לבם להבין את המסר הטמון מאחוריהן, יתרו זכה לפקח את עיניו ולבו, להביט במבט נכון על אשר ארע ולהסיק את המסקנה המתבקשת.

מטעם זה בתפלת שמונה עשרה אנו מבקשים על הגאולה בלשון: "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים". אנו מיחלים כי בבוא הגאולה לא יהא מבטנו מרכז בתופעות הפלא שיקדמו לה, אלא שעינינו תהיינה פקוחות לראות ולהבין את גלוי כבוד ה' שיתרחש "בשובך לציון ברחמים".

לענינים פקוחות שכאלה זוכים רק בכות למוד התורה, ועל כך אנו מבקשים: "והאר עינינו בתורתך", שמכת למוד התורה נזכה לעינים כאלו אשר באמצעותן נוכל להביט על כל מארעות החיים במבט של תורה (ז"ה משבא י"ח).

יתרו הודה על מעלת ישראל

"ויספר משה לחתנו את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים על אודת ישראל את כל התלאה אשר מצאתם בדרך ויצאלם ה'... ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה" (יח ח-י)

יש להבין: הלא יתרו כבר שמע על הנסים שעשה ה' לישראל, כפתוב בפתח פרשתנו. מפני מה אפוא לא הודה עליהם עד ששב משה ויתארם באזניו?

באר ה'חם סופר:

המתפלל על דבר ומיד נענה, אות הוא שהיה אותו הדבר מזמן לו זה מכבר, ולא עכבו הקדוש ברוך הוא מלבוא, אלא מפני שהתאנה לתפלתו (ראה תענית כה א). אף כאן, לא את ספור הנסים בקש משה לספר לחתנו, אלא לתאר בפניו את חביבותם היתרה של ישראל בכך שב"כל התלאה אשר מצאתם בדרך", עכב הקדוש ברוך הוא את ישועתם רק משום שהתאנה לתפלתם, שהלא כשהתפללו על תלאות אלו נענו מיד - "ויצאלם ה'". כששמע זאת יתרו, קם והודה לה' על כך.

זהו גם מה שאנו משבחים בתפלת שחרית: אף שהקדוש ברוך הוא "מוציא אסורים ופודה עניים ועוזר דלים" מצד היותו רחום וחנון, ממתיין הוא מלהוציאם, לפדותם ולעזרם עד עת "שועם אליו", ורק אז עונה להם, לפי שמתאנה לתפלתם ('חם סופר' על התורה).

תפלה מתוך חלום

סיביר. מדבר הקרח הנורא.

די היה בהזכרת שמו כדי לעורר אימה בלבבות היהודים שחיו בברית המועצות בשנות המשטר הקומוניסטי. אותו אזור קפוא ומבודד ברוסיה שמעביר כלא ענק לאנשים שהשלטון הקומוניסטי סמך אותם כמתנגדי משטר.

מיליוני אנשים, ובתוכם יהודים רבים, הגלו לשם על לא עול בכפם. במחנות העבודה, שכנו "גולאגים" בשפה הרוסית, נאלצו האסירים לסבל תנאים תת-אנושיים, לעבד

אנשי היבסקציה, שהיו חדורי שגאה לאחיהם ולמורשתם, פעלו ללא רחמים להרס בתי הכנסת, חסול מוסדות חינוך יהודיים ורדיפת שומרי תורה ומצוות. הם תרו אחר יהודים שעברו על חקי המשטר והמשיכו לפעל למען קיום מצוות התורה.

לדאבון לב, הם עשו את מלאכתם נאמנה. ברדיפתם האכזרית הצליחו ללכד יהודים רבים שהשליכו נפשם מנגד ופעלו לקיים בסתר חיי קהילה יהודיים. כל אלה העלו על רכבת והגלו לאחד ממחנות העבודה בסיביר.

רבי יצחק ויגור היה אחד מאלו שנפלו קרבן למנגנון האכזרי. רבי יצחק היה ידוע כיהודי צדיק וירא שמים אשר שמש כרב בקרב עד שפרצה המהפכה הקומוניסטית. מחשש לחייו, עזב את תפקידו והחל לעבד בטחנת קמח.

רבי יצחק אמנם לא שמש ברבנות, אך לא חדל מלעבד את קונו. הסכנות הרבות לא הרתיעו אותו והוא המשיך לקיים את מצוות התורה במסירות נפש.

פעם אחת נקלע רבי יצחק לבית כנסת בשעה שיהודי מבני הקהילה חרף את נפשו וכנס ילדים מספר כדי ללמוד תורה בסתר. אותו יהודי היה מודע לכך כי אם יתפס, יגזרו עליו כחמש עשרה שנות מאסר באחד ממחנות העבודה בסיביר, אך הוא לא נרתע.

לפתע התפרץ אל בית הכנסת איש יבסקציה. הלה הבחין במתרחש ומהר לחטוף ספר קדש מאלו הילדים כדי שישמש כעדות "לפשע". אותו יהודי החזיר ונראה כאלו עומד להתעלף. הוא ידע היטב את משמעות הדבר ואת הענש המחכה לו. רבי יצחק, באמץ לב נדיר, תפס את

הרכבת הטרגיס-סיבירית החוצה את סיביר לרחבה

האיש בצוארוננו, שלף את הסדור מידו וגרש אותו בקול רם: "צא החוצה, ארור".

זמן קצר לאחר מכן נעצר רבי יצחק. במשפט בזק הוא נדון לגלות ארצה של שש עשרה שנה ושלוש חודשים בסיביר. גור דינו התבסס על האשמות שוא, ובהן המקרה בבית הכנסת, שהגדר "שמוש בכח נגד נציגי החק".

בסיביר מצא רבי יצחק את עצמו מנתק מכל סממן של חיים אנושיים. הוא קבל מזון דל ומזערי והיה נתון לקור מקפיא ולבידוד מחלט. הוא הגלה לאזור כה מרחק ושומם, שאפלו צפורים לא שרדו בו.

כתוצאה מחסר מחלט בפרות וירקות טריים חלו אסירי המחנה במחלת הצפדינה הנוראה, שהכריעה רבים מתושבי המחנה. אלו מתו כחלף זמן מה אחר יסורים קשים ומרים. כדי לשרד עשו אסירי המחנה כל מאמץ ללכד איל ולשתות את דמו, וכך לספק לגופם ויטמין C שיצילם ממחלה נוראה זו. אך רבי יצחק, ששמר על חקי התורה במסירות נפש גם בהיותו בגיא צלמות, נמנע מכך. ואכן, מחלת הצפדינה עשתה בו שמות והוא הלך ונחלש מיום ליום.

היה זה באחד הימים בשעת דמדומי חמה. עיניו של ר' יצחק נעצמו בחלשה והוא נפל אל תוך שנה מערפלת. לפתע הוא רואה בחלומו את אביו, רבי אברהם יהושעי:

"יצחק שלי", קורא אליו אביו, "מצוי אתה בצרה גדולה. מדוע אינך פונה אל ה' שישע אותך?"

"אין לי כח", השיב ר' יצחק באפיסת כחות מתוך חלומו.

"נו", מנסה האב לשדל אותו, "לפחות תתפלל שמונה עשרה".

"איני מסגל", עונה בנו בשנית.

"ואם אקרא אתה את התפלה, האם תחזר אחרי מלה במלה?" מתעקש האב.

"כן..." מסכים ר' יצחק.

"ה' שפתי תפתח", מתחיל האב בתפלת שמונה עשרה, ור' יצחק חוזר אחריו מלה במלה, וכל זאת בתוך חלום, בעודו שקוע בשנה טרופה.

הוגה האב משמי מרום, מהיכלות של גן עדן, את מלותיה הקדושות של תפלת שמונה עשרה, יחד עם בנו המיסר הנמצא אי שם באזור קפוא ונדח בסיביר הרחוקה. גופו שבור, נפשו מתסרת, אך נשמתו, מתוך עמקי החלום, מוסיפה להתחנן לפני הקדוש ברוך הוא. אולי ירחם.

משהגיעו אל המלים: "ראה נא בעינינו... כי גואל חזק אתה", הקיץ רבי יצחק משנתו. עתה, עמדו לצדו חילים והכריחו אותו לקום מיד: "קח את חפצך וצא אתנו!" הורו לו בנקשות.

בקשי קם ר' יצחק על רגליו הפושלות, עודנו המום מן החלום אשר חלם, נשרף החוצה בפחד אחרי החילים וגלה את הלא-אמן - מעבירים אותו למחנה עבודה אחר! מחנה עם תנאי קיום סבירים!

נסים רבים עבר רבי יצחק ויגור בשנות הגלות הקשות שעברו עליו, אך החלום - אותו חלום נורא הוד שבו אביו נגלה עליו והתפלל עמו את שבע הברכות הראשונות בתפלת שמונה עשרה מלה במלה - הוא לא שכח לעולם. כל ימיו ספר לסובביו על החלום שהציל אותו ממות ועל התפלה שהעניקה לו חיים.

לפתע התפרץ אל בית הכנסת איש יבסקציה. הלה הבחין במתרחש ומהר לחטוף ספר קדש מאחד הילדים כדי שישמש כעדות "לפשע". אותו יהודי החזיר ונראה כאלו עומד להתעלף. הוא ידע היטב את משמעות הדבר ואת הענש המחכה לו.

הרב מאיר גוטמן שליט"א

בית החסידים דגור, רחוב הרב דסלר בג' ברק

גם על מה שעבר במחנות ההשמדה כמעט לא דבר. הוא שמר על שתיקה עמוקה, למעט אמירה אחת שנהג לחזור עליה בכל שנה: במחנה ההשמדה חקקו הצוררים על זרועו את המספר 611. שבו הגץ היה בשעה 6:11, הוא היה מראה את המספר שעל זרועו, מצביע עליו בחייד ואומר: זה היום שלי".

ובכל זאת, אולי שמעתם פעם הסבר על דבקותו במנהג זה?

"ידוע כי הרבי מגור, ה'בית ישראל' זי"ע, היה מזוז ומזהיר לברך כל ברכה בקול, כדי שיזכו השומעים לענות אמן כהלכה. יתכן שרבי יוסף דוד, בהשראת הרבי, סגל לעצמו את ההנהגה להפציר באנשים לומר ברכות השחר בקול ולזכות בעניית אמן.

על הנהגת ה'בית ישראל' אוסיף, כי בספר 'גדיל תורה' (פרשת בראשית) מביא המחנך הרה"ח ר' משה לודמיר, ששמע מהרבי את הדברים הבאים: 'הדבר הראשון שצריך לדרש מהתלמידים הוא לברך בקול'."

ומה נותן לכם את הכח להתמיד בהנהגה זו יום אחרי יום?

לשמע השאלה, רבי מאיר מרים את קולו בלהט ואומר: "מה זאת אומרת? מי שרואה את דברי חז"ל ואת דברי גדולי הדורות על מעלת עניית אמן לא יכול להשאיר אדני. קח, למשל, את דברי חז"ל במדרש (דברים רבה ז, א): 'אין גדול לפני הקדוש ברוך הוא יותר מאמן שישאל עונים'. אם עניית אמן היא הדבר הנחשב ביותר בשמים, אפשר להתרשל מלמנה?"

"נוסף על כך, הלא ה'שערי תשובה' (או"ח ו, ה) מביא שהאר"י הקדוש היה עונה אמן אחר ברכות השחר של רבים, ואף אם היו מאה אנשים - היה עונה אחריהם. הנהגתו של האר"י מלמדת על החשיבות העצומה של עניית אמן אחר ברכות השחר!"

"אותי למדו", מסים רבי מאיר בהחלטיות, "שאת המטל עלינו לעשות - יש לבצע!"

השובע שתף אותי אחד מגבאי האמן בקשיים שהוא חווה. מה הייתם מיעצים לו מנסיונכם?

"אכן, כל ההתחלות קשות", מודה רבי מאיר. "בהתחלה צריך ליזם, לפנות לאנשים, לשכנע ולבקש. אבל מהר מאד, ברגע שאנשים מבנים את חשיבות הענין, הם מתחברים אליו בעצמם. אפשר אז לשבת במקום קבוע, והצבור בא מעצמו."

רבי מאיר, הרחבתם רבות על המהות והחשיבות של עניית אמן. האם נתקלתם בספורים על ישועות בזכותה?

"יש אמנם ספורים רבים, אבל צדיקים אמרו שהמופת הגדול ביותר הוא הפחת יראת שמים בלבם של יהודים. יהודי שמקדים לבוא לתפלה כדי לברך ברכות השחר בשלמות, כשאחר עונה אמן אחריו, מתמלא בתחושת רצינות ויראת שמים. יהודי כזה לא בא לבית הכנסת כדי לצאת ידי חובתו, אלא הוא נהנה מקרבת ה' ומתפלל כהלכה מתחלת התפלה ועד סופה.

יש ספור חסידי ידוע על חבורת חסידים שהתעקבה בדרךה ונכנסה לעיר מעט לפני עלות השחר. חלקם חשבו להשאיר ערים כדי להתפלל כותיקין, אך הזמן שבחבורה אמר: יהודי צריך לישון כדי להתפלל, לא להתפלל כדי לישון. כך גם ההנהגה לבית הכנסת: עלינו לבוא לא כדי לסיים ולהתקדם הלאה, אלא כדי להנות מעבודת ה' ולהתמסר לה. זו המהפכה שגבאי האמן מצליחים להוביל בבתי הכנסת!"

כבר שנים רבות משמש רבי מאיר גוטמן בתפקידו כ"גבאי אמן" בבית החסידים דגור, רחוב הרב דסלר שבגור, תפקיד שהוא ממלא במסירות ללא פשרות. כמי שנהנה עם המתפללים כותיקין בבית החסידים, הוא נצב על משמרתו שעות ארוכות, אגזיו כריות לכל ברכה היוצאת מפי המתפללים, כדי להשלימה בעניית אמן.

בלבו של רבי מאיר בוערת אש קדש חסידית, המושקפת את רוחם של חסידים מדורות עברו. שיחה עמו היא חוויה רוחנית מעוררת השראה. השיחה שהתארכה מעבר למתכנן חשפה בפנינו תובנות עמוקות על מעלת הנשגבה של עניית אמן ועל חובתו של יהודי למלא את שליחותו בעולמו מתוך נחישות, אחריות ומסירות.

כדרכנו, אנו מבקשים תחלה לשמע מעט על סדר יומו של רבי מאיר בבקרים.

רבי מאיר, בצניעותו, אינו שש לדבר על עצמו. אך מתוך הערכה לחשיבותה של המצוה אשר לקיימה הוא כה מתמסר, מסכים הוא לשתף אותנו בהנהגתו.

"כבר שנים רבות אני זוכה להשפיע קום ולהתפלל כותיקין", פותח רבי מאיר בדבריו. "כידוע, זמן הגץ הוא עת רצון, שבה התפלות מתקבלות באהבה ושערי שמים פתוחים. אך בעבורי די בכך שיש לי הזכות לקים כפשוטו את הסעיף הראשון ב'שולחן ערוך': 'תגבר כארי לעמד בבקר לעבודת בורא, שיהא הוא מעורר השחר'."

בהמשך משתף רבי מאיר את סדר יומו: "אני מקדים להגיע מדי יום, כדי לזכות ולענות אמן אחר ברכותיהם של מתפללי הגץ. לאחר סיום התפלה, אני נשאר בבית החסידים עד לאחר השעה תשע בבקר. כדי שלא להפריע למתפללים, אני מתישב במקום צדדי, ומי שמענין - נגש אלי לברך באזני את ברכותיו."

רבי מאיר מפתיע ומוסיף: "מלבד מתפללי בית החסידים, יש לא מעט אנשים העולים בקביעות אף ורק כדי לברך באזני את ברכות השחר, ולאחר מכן ממשיכים בדרךם לבית הכנסת שבו הם מתפללים."

מה הביא אתכם לנהג במנהג זה, ולהקדיש שעות מדי בקר לשמיעת ברכות המתפללים?

"היתה דמות מופת שהשפיעה עלי עמוקות", משתף רבי מאיר. "בבית החסידים שלנו התפלל איש חסיד מפלא, שריד לדור דעה, הרה"ח רבי יוסף דוד לפה, שנצל בנס מצפוני הנאצים י"ש. הוא היה מגיע לבית החסידים מדי יום בסביבות השעה אחת לפנות בקר, ויושב שקוע בלמודו עד לתפלת שחרית.

הוא הקפיד הקפדה מיוחדת שלא לדבר ולא להתעסק בכלום לפני התפלה, אף היה דבר אחד שממנו לא הרפה - עניית אמן אחר ברכות השחר. הוא היה מבקש ומפציר במתפללים שיברכו בפניו את ברכותיהם, והמתפללים, שראו כמה הדבר נוגע בנפשו, היו נענים ונגזים לברך בפניו.

אני, שהיתה לי הזכות לשבת לצדו, הצטרפתי לעניית אמן יחד עמו, יום אחר יום. כך, בזכותו, חדרה בי מעלתה של מצוה זו, ולאחר פטירתו המשכתי את דרכו."

האם שאלתם את רבי יוסף דוד מה הסבה שדבק במנהג זה? מדוע רדף אחרי אנשים שיאמרו בפניו את ברכות השחר?

"האמת היא שלא שאלתי אותו", משיב רבי מאיר בכנות. "ידעתי שלא אצלה למענה, שכן דברי המשנה (אבות א טו) 'אמר מעט ועשה הרבה' היו נר לרגלי. יהודים כמותו היו עסוקים במעשים ופחות בדבורים..."

רבי מאיר גוטמן על משמרתו

עצה להגביר את מידת הרחמים על ישראל

"עתה שמע בקלי איעצך ויהי אלקים עמך יהיה אתה לעם מול האלקים והבאת אתה את הדברים אל האלקים" (יח יט)

פעם אחת התאמץ רבי לוי יצחק ממברדיצ'ב לבטל גזרה רעה שרחפה מעל יהודי דורו ולא עלתה בידו. בלכתו ברחוב פגש אשה עניה המתהלכת שבורה ומרת נפש. התענג הצדיק מה מעיק עליה, והיא אמרה לו: "עניים מרודים אנו וכל השבוע לא נכנס

בשור לביתנו, אולם מדי שבת עולה בידי לקנות מעט בשור למען יוכלו ילדי הרבים לאכל בשור לפחות לכבוד שבת. אבל השבוע עלה מחיר הבשר ולא הצלחתי להשיג אפילו נתח קטן לכבוד שבת". הציע לה הצדיק שתנסה אולי השבוע לרכש בשור טרפה שמחירו זול בהרבה... האשה, שלא הפירה את הצדיק, התפרצה לעברו בכעס: "הכיצד תדבר? הלא גם אם יגועו ילדי ברעב, לא אכניס לביתי בשור פגולים". שמע הצדיק כן, מיד נשא עיניו למורם ואמר: "רבונו של עולם, ראה! אפילו הפשוטים שבמעמך ישראל מוכנים לחרף נפשם כדי לא לעבר על מצוות

תורתך". ונתבטלה הגזרה. על פי זאת דרש רבי לוי יצחק שפך יעץ יתרו למשה: "איעצך, ויהי אלקים עמך" - אתו לך עצה כיצד לנהוג בשעה שגוברת מדת הדין המתבטאת בשם "אלקים". "היה אתה לעם" - אמר לעם ישראל שיעשו דברים "מול האלהים" - נגד חסי התורה [שכן "נגד" פרושו "מול", כמו בכתוב (שמות יט ב): "ויסח שם ישראל נגד ההר"], "והבאת אתה את" תגובתם ל"הדברים" הללו, "אל האלקים", וכך תתבטל הגזרה ("אמרי יהודה" [ברעיאן] מהדורה חדשה, תרומה תער"ב).

שערי גן עדן

עניית אמן במשנת בעל ההלולא

ה'דברי שמואל' י"ט בשבט תרע"ו

האדמו"ר רבי שמואל וינברג נולד לאביו רבי יחיאל מיכל אהרן, בנו של האדמו"ר הראשון מסלונים בעל "סוד העבודה", בשנת תר"י. את עקר תורתו קנה מפי סבו הגדול, ואולם הסתופף רבות בצל צדיקי דורו, ובהם בעל הדברי חיים' מצאנז והאדמו"ר רבי דוד משה מטשורטקוב.

על התמדתו העצומה מספר שבאעיראותו, עת שהה בחצרו של בעל האבני נזר' מסוכטשוב, הספיק ללמד את הש"ס כלו בפרק זמן של ששה שבועות (מרבצי תורה מעולם החסידות' ח"א עמ' קטז).

עם הסתלקות זקנו בעל "סוד העבודה" בשנת תרמ"ד, מלא את מקומו בהנהגת העדה. הנהגתו היתה מתוך אהבה והתמסרות עצומה לצאן מרעיתו. בשנות הנהגתו פעל רבות להרמת קרן התורה והיראה, והקים את "ישיבת אור תורה" בטבריה.

שיחותיו ודברי התורה ששרדו ממנו כנסו בספר "דברי שמואל", שיצא לאור על ידי האדמו"ר בעל ה'נתיבות שלום' מסלונים.

הסתלק בו"ט בשבט תרע"ו, בעת שהותו בורשה לשם טפול רפואי, והוא שם למנוחת עולמים.

האהל על ציונו של ה'דברי שמואל' מסלונים בבית הקברות שברחוב גאנשא בורשה

העונה אמן נצל מיצר הרע

אמר בעל ה'דברי שמואל': העונה אמן זוכה להנצל מיד היצר הרע. רמז לכך יש להביא מתפלתו של יעקב בבקשתו להנצל מיד עשו - המסמל את היצר הרע (בראשית לב יב): "הצילני נא מיד אחי מיד עשו" - "נא מיד אחי" ראשי תבות 'אמן' ('דברי שמואל' וישלח).

בעניית אמן מצטרפים לתפלת הצבור

בעל ה'דברי שמואל' מבאר, כי גדל כחה של עניית אמן ונעוץ בכך שבאמצעותה מתחבר האדם לתפלת הרבים. בענותו אמן אחר שליח הצבור יחד עם כלל הצבור, נעשה העונה חלק מן הצבור ולפיכך כה גדול הוא כח ענייתו, עד שאמרו חכמים (ראה תיקו"ז מ א) שהיא קורעת את גזר דינו של האדם.

לצורך המחשת ההבדל שבין תפלת הרבים לתפלת היחיד, ממשיך ה'דברי שמואל' לכלי נשק המשמשים במלחמה, וכך אמר: "כשם שאין להשוות חץ קטן הנורה בקשת לפגז המועף מתותח כבד, כך אין דמיון בין תפלת היחיד לבין תפלת הצבור". תפלת הרבים מוצאת כח חדש בעל עצמה אדירה, ולכח זה מתחבר האדם באמצעות עניית אמן בעת תפלת הצבור ('דברי שמואל' שם).

מצטרפים לתפלה

להצטרפות למזכי הרבים המשכימים קום לענות אמן אחר המתפללים בבית הכנסת, וכך מזכים את הרבים לברך בשלמות ובהדור, נא מלא את הטפס במכשיר 'נדרים פלוס', ואנו נצר עמך קשר אי"ה לשליחת חמרים.

באמצעות עניית אמן בכונה זוכים אנו לקיים את המצוה הראשונה בעשרת הדברות - מצוות האמונה בה' (ראה רבנו בבחי' שמות יד א), פעם אחר פעם. נקפיד אם כן לשמע את הברכות, ולענות אמן אחריהן כהלכה.

"עקור האמונה תלויה בעניית אמן" (מגלה עמקות' פר' האזינו).

"נעשה ונשמע!"

ברכות השחר כהלכה

בקור בכונה בחברותא